

ตำราและคู่มือการทำวิจัย
ดุชฎินิพนธ์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และการค้นคว้าอิสระ
ระดับบัณฑิตศึกษาของทุกสถาบันและองค์การ

หลักการทำและการเขียน วิทยานิพนธ์ และการวิจัย

Principles on
Conducting and Writing
Thesis and Research

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ไตรบรรณา
ด.บ., ด.ม. (การบริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Ph.D. (Ed. Ad.), U of Oregon, U.S.A.

หลักการดำเนินการเขียน
วิทยานิพนธ์
และการวิจัย

Principles on
Conducting and Writing
Thesis and Research

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ใตรสุมิต

หลักการทำให้การเขียนวิทยานิพนธ์และการวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา

ราคา 299 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา
หลักการทำให้การเขียนวิทยานิพนธ์และการวิจัย
จำนวน 352 หน้า
ราคา 299 บาท
ISBN 978-616-210-510-4
พิมพ์ที่ บริษัท ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด
สำนักพิมพ์ปัญญาชน -- กรุงเทพฯ : 2560

พิมพ์ที่ บริษัท ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด โทร. 02-732-3101-6 แฟกซ์ 02-375-1654

จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์ปัญญาชน
INTELLECTUALS

(ในเครือบริษัทปัญญาชน ดิสทริบิวเตอร์ จำกัด)

747 ซอยโลตัสเอ็กซ์เพรสแยกวังหิน

ถนน ลาดพร้าว-วังหิน แขวง / เขต ลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230

โทร. 02-570-3929 แฟกซ์ 02-570-3928

E-mail: contact@panyachon.com

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท ปัญญาชน ดิสทริบิวเตอร์ จำกัด
PANYACHON DISTRIBUTOR CO.,LTD

747 ซอยโลตัสเอ็กซ์เพรสแยกวังหิน

ถนน ลาดพร้าว-วังหิน แขวง / เขต ลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230

โทร. 02-570-3929 แฟกซ์ 02-570-3928 มือถือ 08-1357-8378

www.panyachon.com www.facebook.com/panyachondist

E-mail: panyachondist@yahoo.com, panyachon2012@hotmail.com

บรรณาธิการบริหาร : บัณฑิต ไชยบุญเรือง, สมจินตนา พูลนาค, ดวงพรรณ เอี่ยมจ้อย
สุรเชษ สกุลเชื้อ, เกียรติศักดิ์ พูลนาค

ศิลปกรรม : เอกอนันต์ ศิริเลิศฤทัย

ฝ่ายจัดจำหน่าย : ศุภกร อุ้นเรือน, อินผล ไชยบุญเรือง, สุวีวรรณ เวทวงศ์, เอกราช สิทธิไทย,
ปราโมทย์ วิถาน

คณะที่ปรึกษา : ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง, รศ.ดร.สุนทร โคตรบรรเทา
ผศ.ไกรคุง อนันตมงคล, ดร.สำราญ สัมฤทธิ์สุวรรณ
ดร.ชาญชัย อาจिनสมาจาร, ดร.อบรม ลินภิบาล, ดร.ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี
ดร.ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, ดร.พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทยตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ โดยบริษัท ปัญญาชน ดิสทริบิวเตอร์ จำกัด
ห้ามการลอกเลียนไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาต

คำนำผู้เขียน

หนังสือหลักการท่าและการเขียนวิทยานิพนธ์และการวิจัย เล่มนี้ได้มีการปรับปรุงและแต่งเติมเพื่อให้เป็นหนังสือตำราและคู่มือการทำวิทยานิพนธ์และการวิจัยอย่างแท้จริง จากตำราหลักการท่าและการเขียนผลงานวิจัย ของผู้เขียนซึ่งมีการพิมพ์และจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์ปัญญาชนมาก่อนหน้านี้กว่าสิบปี แม้ว่าหนังสือเล่มเดิมยังมีความทันสมัย ซึ่งมีเนื้อหาและหลักปฏิบัติที่ใช้งานได้ดี แต่ยังมีบางตอนมีคำอธิบายและตัวอย่างไม่ละเอียดเพียงพอที่จะอ่านเข้าใจด้วยตนเองอย่างรวดเร็ว หากไม่มีผู้สอนหรืออธิบายเพิ่มเติมให้ฟัง จากการสังเกตของผู้เขียนในฐานะผู้สอนและที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ หรือคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เห็นว่ามีนักศึกษาจำนวนมากนำเนื้อหาที่อ่านไปปฏิบัติไม่ได้ หรือไม่ตรงตามคำอธิบายที่ให้ไว้ในตำรา นอกจากนี้นักศึกษาที่เป็นผู้อ่าน และใช้ตำราวิจัยดังกล่าวหรือเล่มอื่นๆ มีเวลาจำกัดและเร่งด่วน จึงไม่ได้อ่านอย่างละเอียด และนำไปปฏิบัติหรือเขียนให้ถูกต้องตามที่ตนต้องการได้ดีเท่าที่ควร

ดังนั้น ผู้เขียนจึงทำการปรับปรุงตำราเล่มใหม่ที่อยู่ในมือท่านขณะนี้ โดยคำนึงถึงผู้อ่านซึ่งเป็นผู้ใช้ตำรานี้เป็นสำคัญ จึงได้ขยายความของเนื้อหาให้มากขึ้น ละเอียดขึ้นในทุกบททุกตอนและทุกหัวข้อของการท่าและการเขียนวิทยานิพนธ์หรืองานวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นท่า ระหว่างท่า และการจัดรูปเล่มของผลงาน เน้นการทำวิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/ปริญญาตรี และงานการวิจัยทั่วไป ในแต่ละบท แต่ละตอน และแต่ละหัวข้อ ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาเกี่ยวกับหลักและการวิจัย การปฏิบัติ การท่าและการเขียน พร้อมทั้งยกตัวอย่างออกมาเป็นภาพประกอบที่เห็นได้ชัดเหมือนปรากฏอยู่ในเล่มรายงานผลงานจริงๆ อย่างมากจนแทบไม่ต้องอ่านยังเข้าใจได้ดี ตามหลักการสื่อสารที่ว่า “หนึ่งภาพเท่ากับพันคำ” นั่นเอง

นอกจากนี้ ตำราเล่มใหม่ยังแบ่งออกเป็นภาคส่วน ตามขั้นตอนของการดำเนินงานการทำวิทยานิพนธ์หรือการวิจัย คือขั้นตอนการทำและการเขียนเค้าโครง คือการเขียนสามบทแรกของงานวิทยานิพนธ์หรืองานวิจัย (บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย)

ขั้นตอนการนำเสนอเค้าโครง/การขอเงินสนับสนุนการทำวิจัย) ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย คือการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดทำข้อมูล และการใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการเขียนรายงานและการวิจัย (การเขียนบทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และบทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ขั้นตอนการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์/การเสนอผลการวิจัย พร้อมทั้งมีตัวอย่างเป็นภาพประกอบทุกขั้นตอน รวมทั้งการเขียนบทคัดย่อของวิทยานิพนธ์หรืองานวิจัยไว้อย่างเป็นรูปธรรม ละเอียดและสมบูรณ์ครบถ้วนทุกประการ

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในการปรุงแต่งแก้ไขงานเขียน รูปแบบการพิมพ์ และการจัดทำรูปเล่มของผลงานวิทยานิพนธ์ และงานวิจัยทั้งเล่ม รวมทั้งภาคผนวกเกี่ยวกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน สำหรับใช้ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อสะดวกในการค้นคว้าและอ้างอิงต่อไป

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหา 4 ตอน 12 บท ประกอบด้วย ตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนลงมือทำวิทยานิพนธ์/การวิจัย ตอนที่ 2 การเขียนเค้าโครงวิทยานิพนธ์ ตอนที่ 3 การทำและการเขียนผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตอนที่ 4 การทำรายงานผลงานวิทยานิพนธ์/การวิจัย และภาคผนวก

ผู้เขียนจึงหวังว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นตำราและคู่มือการทำวิทยานิพนธ์และการวิจัย ที่เป็นประโยชน์สำหรับนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก และผู้ทำวิจัยโดยทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาในสาขาต่างๆ ทางสังคมศาสตร์ อาทิ การบริหารการศึกษา ศีทศาสตร์ ครุศาสตร์หรือการศึกษาในสาขาอื่นๆ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการบริหารธุรกิจ เป็นต้น

ขอให้ผู้อ่านและผู้ใช้ตำราเล่มนี้ ประสบความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายในผลงานวิทยานิพนธ์ คุชฎีนิพนธ์ และงานวิจัยทุกประการ

ด้วยความปรารถนาดี

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา

ค.บ. (วิทย์-อังกฤษ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ค.ม. (การบริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Ph.D (Ed.Admin), University of Oregon, USA

สารบัญ

ตอนที่ 1

การเตรียมการก่อนลงมือทำวิทยานิพนธ์/การวิจัย 8

บทที่ 1 บทนำทั่วไป 9

บทที่ 2 โครงสร้างวิทยานิพนธ์/การวิจัย 21

บทที่ 3 การค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เพื่อประกอบการเขียนเค้าโครง 35

ตอนที่ 2

การเขียนเค้าโครงวิทยานิพนธ์ 62

บทที่ 4 การเขียนบทที่ 1 : บทนำ 63

บทที่ 5 การเขียนบทที่ 2 : เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 106

บทที่ 6 การเขียนบทที่ 3 : วิธีดำเนินการวิจัย 143

บทที่ 7 การพิมพ์และการเตรียมนำเสนอเค้าโครงวิทยานิพนธ์ 167

ตอนที่ 3

การทำและการเขียนผลการวิเคราะห์ข้อมูล
และการเขียนสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 205

บทที่ 8 การทำและการเขียนบทที่ 4 : ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 206

บทที่ 9 การทำและการเขียนบทที่ 5 : สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 237

ตอนที่ 4

การทำรายงานผลงานวิทยานิพนธ์/การวิจัย 254

บทที่ 10 การปรุงแต่งผลงานวิทยานิพนธ์/การวิจัย 255

บทที่ 11 การตรวจสอบงานพิมพ์ผลงานวิทยานิพนธ์/การวิจัย 262

บทที่ 12 การจัดทำรูปเล่มผลงานวิทยานิพนธ์/การวิจัย 268

บรรณานุกรม 282

ภาคผนวก 290

ก ข้อแนะนำในการสอบวิทยานิพนธ์ 291

ข ตัวอย่างบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ 299

 ค ตัวอย่างกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครื่องซี และมอร์แกน 328

ประวัติย่อผู้เขียน 339

ตอนที่ 1

การเตรียมการก่อนลงมือทำ วิทยานิพนธ์/การวิจัย

- บทที่ 1 บทนำทั่วไป
- บทที่ 2 โครงสร้างวิทยานิพนธ์/การวิจัย
- บทที่ 3 การค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการเขียน
เค้าโครง

Thesis : A long piece of writing on a particular subject, especially one that is done for a higher college or university degree.
(Cambridge Advanced Learner's Dictionary)

Dissertation : A formal and lengthy discourse or treatise on some subject, especially one based on original research and written in partial fulfillment of the requirements for a doctorate.
(Webster's New World Collage Dictionary)

บทที่
1

บทนำทั่วไป

คำนำ

วิทยานิพนธ์และการวิจัย เป็นสิ่งเดียวกัน คือ เป็นการทำและการเขียนผลงานทางวิชาการที่เกิดจากการคิดค้นความรู้ใหม่และนวัตกรรมใหม่จากสิ่งเป็นปัญหาที่สนใจ ทั้งสองคำเกี่ยวข้องกัน มีความหมายเหมือนกัน แต่เรียกชื่อต่างกันในบริบทต่างกัน ดังคำอธิบายในตอนความหมายต่อไปนี้และตอนต่อๆ ไป

วิทยานิพนธ์

พจนานุกรมมหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ ให้ความหมายไว้ว่า

Thesis : A long piece of writing on a particular subject, especially one that is done for a higher college or university degree.

วิทยานิพนธ์ เป็นงานเขียนชิ้นยาวเกี่ยวกับเรื่องเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นงานเขียนซึ่งมีการกระทำเมื่อปริญญาสูงสุดในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย

ส่วนพจนานุกรมเว็บสเตอร์ (Webster's New World College Dictionary) ให้ความหมายไว้ดังนี้

Thesis : A formal lengthy research paper, especially a work of original research paper written in partial fulfillment of the requirements for a master degree.

วิทยานิพนธ์ เป็นงานวิจัยขนาดยาวที่เป็นรูปนัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นผลงานการวิจัยที่เป็นต้นคิดที่เขียนขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของคุณสมบัตินี้ สำหรับปริญญาโทและปริญญาเอก

และให้ความหมายดุชนิพนธ์ไว้ดังนี้

Dissertation : A formal and lengthy discourse or treatise on some subject, especially one based on original research and written in partial fulfillment of requirements for a doctorate.

ดุชนิพนธ์ เป็นงานเขียนหรือบทเขียนรูปนัยและมีขนาดยาวเกี่ยวกับ เนื้อหาอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะงานเขียนซึ่งอาศัยงานวิจัยที่เป็น ต้นคิดและเขียนขึ้นเป็นส่วนเติมเต็มส่วนหนึ่ง สำหรับปริญญาโทและปริญญาเอก

แนวคิด

วิทยานิพนธ์ เป็นงานวิจัยซึ่งเป็นงานเขียนขั้นสูงที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้า ของนักศึกษา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโทและ ปริญญาเอก) ซึ่งมีความสำคัญยิ่งและเป็นขั้นสูงมาก จนบางมหาวิทยาลัยเรียกว่า “ปริญญาโท” และมีการกำหนดให้นักศึกษาและนิสิตในสถาบันอุดมศึกษา ระดับ ปริญญาโทและระดับปริญญาเอก ในสาขาที่ตนศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความรู้ ความสามารถและทักษะการทำงานและการเขียนผลงานขั้นสูงเพื่อความรู้อย่างใหม่ สำหรับการจบหลักสูตรและได้รับปริญญาในสาขาที่ตนศึกษา และด้วยเหตุนี้สถาบัน อุดมศึกษาหลายแห่งจึงเรียกดุษนิพนธ์ว่า **ปริญญาโท**

ทั้งสองคำ คือ “**วิทยานิพนธ์**” และ “**ปริญญาานิพนธ์**” ในความหมายเท่าเทียมกัน

- **วิทยานิพนธ์** เป็นคำสนธิระหว่าง วิทยา + นิพนธ์
วิทยา = ความรู้
นิพนธ์ = งานเขียนขั้นสูงเพื่อความรู้/องค์ความรู้ใหม่
- **ปริญญาานิพนธ์** เป็นคำสนธิระหว่าง ปริญญา + นิพนธ์
ปริญญา = การกำหนดรู้/การกำหนดความรู้
นิพนธ์ = งานเขียนขั้นสูงเพื่อกำหนดความรู้/ปริญญา

ดังนั้น การทำและการเขียนวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ หลักสูตรมหาบัณฑิตหรือดุษฎีบัณฑิต (ปริญญาโทและปริญญาเอก) จึงเป็นงานเขียนขั้นสูงและถูกต้องตามข้อเท็จจริงต่อหลักวิชาการและสมบูรณ และเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ซึ่งมีกระบวนการและกรรมวิธีที่เป็นสากล และมีรูปแบบการทำรายงานที่ถูกต้องสมบูรณตามระเบียบข้อบังคับของสถาบันที่ตนสังกัดทุกประการ จึงจำเป็นต้องมีอาจารย์อุดมศึกษาของสถาบันเป็นที่ปรึกษาในการทำและการเขียนทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดลง ผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการฝ่ายวิชาการของสาขา คณะวิชา และสภามหาวิทยาลัย เพื่อรับรอง/อนุมัติผลงานวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษา

งานวิทยานิพนธ์และปริญญาานิพนธ์ เป็นงานเขียนขั้นสูงดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความสามารถและทักษะของผู้ทำและผู้เขียน ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาโทและนักศึกษาปริญญาเอกในการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังและอย่างมีความมานะพยายามสูงมาก จึงไม่มีระเบียบข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษาให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีทำ/เขียนวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ แต่อาจให้ทำโครงการ หรือการค้นคว้าอิสระแทน เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดจะได้เรียนรู้ในตอนต่อไป

ความหมายและคำอื่นที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของ**วิทยานิพนธ์**และคำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

วิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ หมายถึง งานเขียนขั้นสูงเพื่อองค์ความรู้ใหม่ภายใต้การกำกับดูแลและการแนะนำของคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ตามระเบียบข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษา และผ่านขั้นตอนและวิธีการตรวจสอบและประเมินผลงานเขียนของคณะกรรมการสอบ และการอนุมัติการจบหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษาทั้งปริญญาโทและปริญญาเอก

วิทยานิพนธ์ มาจากภาษาอังกฤษว่า “Thesis” (เป็นเอกพจน์) และ “Theses” (เป็นพหูพจน์)

ถ้าเป็นระดับปริญญาเอก จะเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Dissertation” แต่บางสถาบันเรียกว่า “Doctoral Thesis” หรือภาษาไทย เรียกว่า “ดุษฎีนิพนธ์” หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก เป็นต้น

อนึ่ง ในประเทศไทยมีการกำหนดน้ำหนักคะแนน (Credits) วิทยานิพนธ์ปริญญาโท 12 หน่วยกิต และปริญญาเอก 36 หน่วยกิต

ปริญญาานิพนธ์

มีความหมายเช่นเดียวกับ “วิทยานิพนธ์” แต่ใช้เรียกใน “บริบท” ต่างกัน หรือในสถาบันต่างกันเท่านั้น (ดูที่กล่าวไปแล้ว)

มหาวิทยาลัยที่เรียกผลงานเขียนชิ้นสูงนี้ว่า “ปริญญาานิพนธ์” ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) และมหาวิทยาลัยที่ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย จากวิทยาเขตของ มศว. ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา (มศว. บางแสนเดิม) มหาวิทยาลัย นเรศวร (มศว พิษณุโลกเดิม) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (มศว มหาสารคามเดิม) มหาวิทยาลัยทักษิณ (มศว สงขลาเดิม) และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว ประสานมิตร วิทยาเขตกลาง ในซอยประสานมิตร สุขุมวิท 23 เดิม)

อนึ่ง มหาวิทยาลัยที่เรียกงานเขียนชิ้นสูงว่า “วิทยานิพนธ์” ได้แก่ มหาวิทยาลัย ส่วนกลางเดิม เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏกว่า 40 แห่งในประเทศ และมหาวิทยาลัยเอกชน เช่น มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต วิทยาลัยกรุงเทพ และวิทยาลัยนครราชสีมา เป็นต้น

ดุขฎีนิพนธ์

เป็นงานเขียนชิ้นสูงในระดับปริญญาในรูปแบบการวิจัยเช่นเดียวกัน ซึ่งตามหลักสูตร ปริญญาเอกของไทย ดุขฎีนิพนธ์จะมีค่าน้ำหนัก 36 หน่วยกิต ซึ่งมีชื่อเรียกว่า วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก หรือปริญญาานิพนธ์ปริญญาเอก ในบางสถาบันตามทีกล่าว มาแล้วข้างต้น

สารนิพนธ์

เป็นงานเขียนชิ้นสูงในรูปแบบของการวิจัยเหมือนกัน แต่มีค่าน้ำหนักเพียง 6 หน่วยกิตเท่านั้น ซึ่งบางสถาบันเรียกว่า “Research Paper” หรือ “Master’s Project” ซึ่งมีที่ปรึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่ให้ดูแลให้คำปรึกษา

การค้นคว้าอิสระ

ไม่ใช่วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ เป็นการค้นคว้าอิสระตามเรื่องที่ตนสนใจ โดยมีอาจารย์ประจำรายวิชาเป็นผู้ดูแล ซึ่งมิต่ำน้ำหนักเพียง 3 หน่วยกิต เท่ากับการลงทะเบียนเรียนหนึ่งรายวิชาเท่านั้น มาจากภาษาอังกฤษว่า “Independent Study”

ผลงานเขียนประจำภาคเรียน

เป็นผลงานเขียนเพื่อให้นักศึกษาค้นคว้าและเขียนเป็นรายงานเสนอต่ออาจารย์ประจำรายวิชา ซึ่งเป็นผู้กำหนดให้ทำภายในแต่ละภาคเรียน จึงเป็น “ผลงานเขียนประจำภาคเรียน” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Term Paper” เป็นส่วนหนึ่งของงานทำนอกเวลาเรียนของนักศึกษาตามการมอบหมายของอาจารย์ผู้สอนในภาคเรียนนั้นๆ

จากที่กล่าวมาแล้ว จึงเห็นได้ว่า สารนิพนธ์และวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ ระดับปริญญาโท และวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ ระดับปริญญาเอกหรือดุษฎีนิพนธ์ เป็นงานวิจัย จึงมีระเบียบวิธีการทำและกระบวนการเขียนเหมือนการวิจัยทุกประการ แต่มีความลุ่มลึกและเน้นหนักแตกต่างกันตามค่าน้ำหนักของคะแนน (Credits) เป็น 3 หน่วยกิต 6 หน่วยกิต 12 หน่วยกิต และ 36 หน่วยกิต ตามลำดับขึ้นไป สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งมีระเบียบและข้อบังคับให้ผู้ศึกษาระดับปริญญาโททำสารนิพนธ์ ซึ่งมีค่าน้ำหนักหรือน้ำหนักรายวิชา 6 หน่วยกิต แทนการทำวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ ซึ่งมีน้ำหนักรายวิชา 12 หน่วยกิต และต้องเรียนเพิ่มอีกสองรายวิชา ซึ่งแต่ละรายวิชา มีค่าน้ำหนักรายวิชา 3 หน่วยกิต เพื่อให้มีจำนวนหน่วยกิตครบตามหลักสูตร

ดังนั้น การทำสารนิพนธ์จึงมีความลุ่มลึกน้อยกว่าการทำวิทยานิพนธ์ และไม่เข้มงวดเท่ากับการทำวิทยานิพนธ์ในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำวิจัย (หากต้องทำวิจัย) อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาระดับปริญญาโทในบางสาขาวิชาอาจไม่ต้องทำการวิจัย แต่ทำเป็น “โครงการ” ในเชิงการทดลอง การประดิษฐ์ การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ศึกษา เช่น สาขาดนตรี ศิลปะ การแสดง การประพันธ์เพลง การวาดภาพ หรือการคิดทำเต็นรำหรือฟ้อนรำ เป็นต้น

การวิจัย

การวิจัย มีความหมายดังต่อไปนี้

- ในพจนานุกรมเว็บสเตอร์ (Webster's Dictionary) ให้ความหมายการวิจัยว่า เป็น “การศึกษาและการสำรวจที่ใช้ความอดทน มีระบบ และมีความรอบคอบในบางสาขาของความรู้ที่มีการกระทำเพื่อค้นหาหรือสร้างสรรค์ข้อเท็จจริงหรือหลักการ”

Research is careful systematic, patient study and investigation in some field of knowledge, undertaken to discover or establish facts or principles.

คำว่า “Research” มาจากคำว่า re + search

re	แปลว่า	again	อีก
		a new	ใหม่
		over again	อีกครั้งหนึ่ง
search	แปลว่า	an act of	การกระทำ
		scrutiny	การแสวงหา
		inquiry	การสอบถาม
		examination	การตรวจสอบ
		in an attempt to	เพื่อพยายาม
		find something	ค้นหาบางสิ่ง
		gain knowledge	ได้รับความรู้
		establish facts	สร้างสรรค์ข้อเท็จจริง

ดังนั้น “การวิจัย จึงเป็นการกระทำในการค้นคว้า รวบรวมและแสวงหา หรือตรวจสอบในความพยายามค้นหาบางสิ่ง ได้รับความรู้และสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่”

- พจนานุกรมของผู้เรียนขั้นสูงของมหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ (Cambridge Advanced Learner's Dictionary) ให้ความหมายการวิจัยว่า

Research : “A detailed study of a subject, especially in order to discover (new) information or reach a (new) understanding”

“การศึกษาที่ละเอียดของเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อค้นพบสารสนเทศ (ใหม่) หรือเพื่อไปถึงความเข้าใจ (ใหม่)”

นอกจากนี้ยังให้ความหมายของ “Research and Development” ไว้ดังนี้

Research and Development : (noun) Abreviation R & D, the part of a business that tries to find ways to improve existing products and to develop a new one.

(นาม) เป็นคำนามมีคำย่อว่า อาร์ และดี เป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจที่พยายามหาวิธีเพื่อปรับปรุงสินค้าที่มีอยู่ และพัฒนาสินค้าใหม่

- พจนานุกรมอังกฤษร่วมสมัยของลองแมน (Longman's Dictionary of Contemporary English) ให้นิยามการวิจัย (Research) ไว้ดังนี้

Research : “Serious study of a subject in order to discover new facts or test a new idear”

“การศึกษาค้นคว้าที่จริงจังของเรื่องหนึ่งเพื่อค้นพบข้อเท็จจริงใหม่ หรือเพื่อทดสอบแนวคิดใหม่”

- พจนานุกรมของผู้เรียนขั้นสูง มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford Advanced Learner's Dictionary) ให้นิยามการวิจัยไว้ว่า

Research : “A careful study of a subject, especially in order to discover new facts or information about it.”

“การศึกษาค้นคว้าในสาขาหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อค้นพบข้อเท็จจริงใหม่ๆ หรือสารสนเทศเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้านี้”

นอกจากนี้ ยังให้ความหมายของคำว่า “การวิจัยและการพัฒนา” (Research and Development - R & D) ไว้ดังนี้

Research and development (in industry at etc) work that tries to find new products and processes to improve existing ones.

“การวิจัยและพัฒนา (ในวงการอุตสาหกรรมและ ฯลฯ) เป็นงานซึ่งพยายามค้นหาสินค้าใหม่ๆ และกระบวนการต่างๆ เพื่อที่จะปรับปรุงสินค้าที่มีอยู่เดิม”

จากที่กล่าวมาแล้ว จึงสรุปได้ว่า การวิจัยเป็นการค้นคว้าใหม่ ค้นคว้าอีก หรือการค้นคว้าอีกครั้งหนึ่งเพื่อหาคำตอบหรือค้นพบในสิ่งที่อยากรู้ สิ่งที่ยังไม่รู้ หรือสิ่งที่สงสัย โดยวิธีการที่มีระบบ มีความพยายาม และความอดทนอย่างมาก จนได้ค้นพบสิ่งใหม่ คำตอบใหม่ หรือเข้าใจสิ่งใหม่ที่สนใจ

สรุป

วิทยานิพนธ์ การวิจัยกับวิทยานิพนธ์ มีความหมายเหมือนกัน คือเป็นการศึกษาค้นคว้าหาความจริงสารสนเทศและความรู้ใหม่ในวิชาสาขาหนึ่งที่สนใจ สงสัย อยากรู้ และต้องการคำตอบ ข้อเท็จจริง และการเข้าใจในสิ่งนั้น

อย่างไรก็ดี การวิจัยกับวิทยานิพนธ์เพราะใช้เรียกชื่อในบริบทต่างกัน การวิจัยเป็นคำเรียกการกระทำในการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัยทั่วไป ส่วนวิทยานิพนธ์ เป็นการวิจัยของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในระดับบัณฑิตศึกษา หรือระดับปริญญาโทและปริญญาเอก โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้กำกับดูแลและให้คำปรึกษาแนะนำให้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย และระเบียบข้อบังคับของสถาบันอุดมศึกษา หรือกล่าวสั้นๆ ว่า “วิทยานิพนธ์เป็นการวิจัยที่มีอาจารย์ที่ปรึกษา”

“วิทยานิพนธ์เป็นการเขียนขึ้นสูงเพื่อความรู้ การเข้าใจ และสารสนเทศใหม่ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ”

วิทยานิพนธ์ (Thesis) โดยทั่วไปเป็นใช้เรียกงานวิจัยในระดับปริญญาโท ถ้าเป็นระดับปริญญาเอก จะใช้คำว่า “ดุษฎีนิพนธ์” (Dissertation)

วิทยานิพนธ์ เป็นงานวิจัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการจบตามหลักสูตรที่ศึกษาและได้รับปริญญา ดังนั้น บางสถาบันจึงเรียกว่า “ปริญญาณิพนธ์” สารนิพนธ์ (Research Paper) และการศึกษาค้นคว้าอิสระ (Independent Study) เป็นงานเขียนขึ้นสูงเพื่อปริญญาเหมือนกัน แต่มีค่าน้ำหนักน้อยกว่าวิทยานิพนธ์ และมีความยืดหยุ่นในวิธีดำเนินการ โดยมีค่าน้ำหนัก/หน่วยกิต ดังนี้

- ดุษฎีนิพนธ์ 36 หน่วยกิต
- วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต
- สารนิพนธ์ 6 หน่วยกิต
- การค้นคว้าอิสระ 3 หน่วยกิต

ซึ่งแสดงว่ามีความเข้มข้นในความมานะพยายาม ความอดทน ความ
 ลุ่มลึกในการศึกษาค้นคว้าแตกต่างกัน และกระบวนการดำเนินการแตกต่างกัน
 กัน และการให้คำปรึกษา/ความใกล้ชิดของอาจารย์ที่ปรึกษากับผู้วิจัย มี
 ความแตกต่างกัน

ฉะนั้น สิ่งที่ผู้วิจัยค้นคว้าคือ งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ ที่นักศึกษา
 ปริญญาโทและปริญญาเอกค้นคว้าคือ งานวิจัยเหมือนกัน ต่างกันตรงที่
 งานวิจัยที่นักศึกษาทำต้องมีที่ปรึกษา และต้องยึดคู่มือการทำของสถาบัน
 เป็นหลัก ส่วนสิ่งที่คุณวิจัยอื่นที่ไม่ใช่ศึกษาทำจะยึดของสถาบันใดก็ได้ หรือ
 ดำเนินวิจัยเล่มใดเล่มหนึ่งก็ได้ตามความต้องการและเห็นว่าเหมาะสมและ
 ถูกต้อง

บทที่
2

โครงสร้าง
วิทยานิพนธ์/การวิจัย
และการเตรียมตัว
ก่อนการเขียนเค้าโครง

โครงสร้างวิทยานิพนธ์/การวิจัย

โครงสร้างวิทยานิพนธ์/การวิจัย โดยทั่วไปแล้วมีความเป็นสากล มีโครงสร้างแบ่งเป็น 5 บท ซึ่งมีชื่อบทดังนี้

- บทที่ 1 บทนำ
- บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย
- บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การแบ่ง การทำ และการเขียน

ทั้ง 5 บท มีการทำและการเขียนแยกออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นเค้าโครงวิทยานิพนธ์หรือส่วนที่เป็นวิธีดำเนินการ คือ บทที่ 1 บทที่ 2 และบทที่ 3 และส่วนที่เป็นผลลัพธ์วิทยานิพนธ์ คือ บทที่ 4 และบทที่ 5 (แต่ตอนที่ 1 และ 2 จะเน้นส่วนที่เป็นเค้าโครงวิทยานิพนธ์)

ส่วนที่ 1 เค้าโครงวิทยานิพนธ์

เค้าโครงวิทยานิพนธ์ เป็นส่วนที่เรียกว่า เค้าโครงวิทยานิพนธ์/เค้าโครงการวิจัย (Thesis Proposal/Research Proposal) เป็นการทำและเขียนเป็นโครงร่างของงานวิทยานิพนธ์/งานวิจัย

ถ้าเป็นวิทยานิพนธ์ เมื่อทำและเขียนสามบทเสร็จ ต้องนำเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อขออนุมัติการทำวิทยานิพนธ์ และต้องเข้านำเสนอต่อคณะ

กรรมการที่มหาวิทยาลัยแต่งตั้ง เรียกว่า “คณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงวิทยานิพนธ์” นักศึกษาต้องเป็นผู้นำเสนอเพื่อป้องกันเค้าโครงฯ ของตนเองตามที่เขียนเสนอ ภาษาอังกฤษ เรียกว่า “To Defend Proposal” แปลว่า “เพื่อป้องกัน” หมายความว่า เป็นการรายงานและชี้แจงให้คณะกรรมการทราบ และยืนยันว่าจะต้องทำตามที่เขียนเสนอนี้ ถ้ากรรมการเห็นว่าถูกต้องและเหมาะสม จะอนุมัติให้ดำเนินการต่อไป แต่ถ้าไม่ถูกต้องเหมาะสม และผู้สอนชี้แนะทำให้แก้ไขตามความเหมาะสม แต่ถ้าผู้นำเสนอไม่เห็นด้วยกับคำแนะนำ สามารถ “ป้องกัน” ตามที่ตนเองอยากทำได้ ถ้ามีเหตุผลสนับสนุนเพียงพอ

อย่างไรก็ดี นักศึกษามักคิดว่าการนำเสนอเค้าโครงฯ “เป็นการสอบ” เค้าโครงฯ และคิดว่าคณะกรรมการจะซักถามให้ได้/ตก เหมือนการสอบประจำภาค จึงขาดความมั่นใจเสนอเค้าโครงฯ และทำให้การนำเสนอออกมาไม่ดีเท่าที่ควร

ส่วน “เค้าโครงการวิจัยทั่วไป” ของผู้วิจัยทั่วไป เช่น การวิจัยของสถาบันหรือของคณาจารย์สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทำและเขียนไว้เพื่อเป็นกรอบ/แผนในการดำเนินการขั้นตอนต่อไปตามระเบียบวิธีวิจัย หรือเป็นต้นแบบสำหรับเขียนขอทุนการวิจัยจากสถาบันหรือหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนทางการเงิน หรือเพื่อขอเสนอเป็นผลงานวิชาการเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการต่อไป

การเตรียมตัวก่อนเขียนเค้าโครง

ก่อนลงมือทำและเขียนเค้าโครงวิทยานิพนธ์/การวิจัย จะต้องกระทำหรือมีกิจกรรม

- การกำหนดขอบข่ายเรื่อง
- การตั้งชื่อเรื่องชั่วคราว
- การค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การกำหนดขอบข่ายเรื่อง

ผู้วิจัยได้เรียนมาจากการได้ศึกษารายวิชาพื้นฐานการวิจัย การสัมมนาการวิจัย ตามหลักสูตรมาแล้วว่าการวิจัยคืออะไร และมีความหมายอย่างไรแล้ว แต่ขอทบทวน ก่อนดังนี้

การวิจัยมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Research” ซึ่งแยกคำศัพท์ได้ว่า Re + search

re แปลว่า อีก ใหม่ อีกครั้ง
search แปลว่า ค้น ค้นคว้า

เมื่อรวมทั้งสองคำ จะได้ว่า

การวิจัย หมายถึง การค้นอีก การค้นใหม่ การค้นอีกครั้ง การค้นคว้าอีก การค้นคว้าใหม่ และการค้นคว้าอีกครั้ง (คำนาม)

หรือ

วิจัย หมายถึง ค้นอีก ค้นใหม่ ค้นอีกครั้ง ค้นคว้าอีก ค้นคว้าใหม่ และค้นคว้าอีกครั้ง (กริยา) จากคำกล่าวข้างต้น ย่อมแสดงว่า คำว่า research ในภาษาอังกฤษ เป็นทั้งคำนามและคำกริยา นอกจากนี้ผู้วิจัย/นักศึกษายังทราบอีกว่า การวิจัยเป็นการ ค้นหาคำตอบจากสิ่งที่ไม่รู้ สิ่งที่ยากรู้ และสิ่งที่ต้องการคำตอบ โดยใช้วิธีการค้น หรือวิธีการค้นคว้าอีก/ใหม่/อีกครั้ง จนได้คำตอบที่ต้องการ ที่สงสัย และที่สนใจ ดังนั้น ก่อนลงมือค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะต้องมีกิจกรรมที่ต้องทำ คือ “การกำหนดขอบข่ายเรื่อง” ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ผู้ทำวิทยานิพนธ์หรือผู้ทำวิจัยระดับปริญญาโทหรือระดับปริญญาเอกในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งวิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันของรัฐและเอกชนได้ก็ตาม ถือว่าเป็นนักวิชาการ (Academics) หรือมืออาชีพ (Professionals) ดังนั้นจึงเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการศึกษาค้นคว้าและการเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามระเบียบวิธีการวิจัย (Research Methodology) ในระดับปริญญาโท และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่ลุ่มลึกมากยิ่งขึ้นในการเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามระเบียบวิธีการวิจัยในระดับปริญญาเอกหรือดุษฎีบัณฑิต ที่ได้เรียนรู้และศึกษามาในสาขาวิชาของตน

อย่างไรก็ดี ในสาขาที่ตนศึกษานั้น มีขอบข่ายและเนื้อหากว้างมาก ตัวอย่างเช่น ถ้าเป็นสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีงานบริหารใน 4 ด้าน ได้แก่

งานวิชาการ	ซึ่งมีงานย่อยอีกหลายงาน
งานบุคคล	ซึ่งมีงานย่อยอีกหลายงาน
งานงบประมาณ	ซึ่งมีงานย่อยอีกหลายงาน
งานบริหารทั่วไป	ซึ่งมีงานย่อยอีกหลายงาน

ในแต่ละด้านมีเนื้อหาสาระ แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา การบริหารองค์การทางการศึกษา ตลอดจนการบริหารงานเฉพาะกิจทางการศึกษา เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การแก้ปัญหาหาสาเหตุติดในสถานศึกษา และการแก้ปัญหาให้นักเรียน (ซึ่งอยู่ในงานการบริหารทั่วไป) เป็นต้น

สำหรับวิชาการศึกษาสาขาอื่นๆ เช่น ด้านหลักสูตรและการสอน การสอนกลุ่มสาระต่างๆ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การสอนสังคมศึกษา การสอนศิลปะ การสอนดนตรี การสอนพื้นฐานการอาชีพ การสอนภาษาต่างประเทศ และการสอนวิชาเฉพาะ เช่น จิตวิทยา การแนะแนวการศึกษา และเทคโนโลยีการศึกษา

และสาขาอื่นๆ ที่จะต้องมีการบริหาร/จัดการในสถาบันการศึกษาทุกระดับ มีลักษณะเฉพาะ และมีเนื้อหากว้างมากเช่นเดียวกัน

ดังนั้น ในการทำวิจัยนักศึกษา/ผู้วิจัย จำเป็นต้องกำหนดขอบข่ายเรื่อง (Theme) ให้เหมาะสม มีเนื้อหาแคบลง เหมาะสมกับงบประมาณค่าใช้จ่าย ระดับการศึกษา และน้ำหนักรายวิชา (ปริญญาโท 12 หน่วยกิต สารนิพนธ์ 6 หน่วยกิต และปริญญาเอก 36 หน่วยกิต เป็นต้น) ซึ่งกำหนดระยะเวลาในการทำวิจัยตั้งแต่หนึ่งภาคเรียนและประมาณหนึ่งปีการศึกษา ผู้วิจัยจึงต้องเลือกขอบข่ายเรื่องให้เหมาะสมและน่าสนใจ และตรงตามสาขาวิชาที่เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา

สมมติว่า ผู้วิจัยเป็นนักศึกษาสาขาการบริหารการศึกษา และสนใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และงานวิชาการ ซึ่งทั้งสองมีขอบข่ายกว้างมาก มีหลายแนวคิด และมีหลายทฤษฎี เช่น ภาวะผู้นำแล้วแต่ขึ้นอยู่กับมุมมองหรือทัศนคติ เช่น ภาวะผู้นำตามคุณลักษณะ ภาวะผู้นำตามพฤติกรรม ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ฯลฯ และมีทฤษฎีภาวะผู้นำอีกมาก ในทำนองเดียวกันการบริหารงานวิชาการมีขอบข่ายกว้างมาก มีงานวิชาการในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานมากถึง 12 งาน เช่น งานบริหารหลักสูตร การบริหารงานการเรียนการสอน งานนิเทศการศึกษา งานแนะแนวการศึกษา งานประกันคุณภาพการศึกษา ฯลฯ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องทำให้ขอบข่ายแคบลง

การทำขอบข่ายให้แคบลง

ตัวอย่างที่ยกมากล่าวในตอนก่อน คือ ภาวะผู้นำ และการบริหารงานวิชาการ ซึ่งมีขอบข่ายกว้างและมีเนื้อหาสาระมาก ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องทำให้ขอบข่ายของเรื่องแคบลงหรือกระชับมากขึ้น เช่น คุณลักษณะภาวะผู้นำ (Leadership Traits) จะแคบลงหรือกระชับมากกว่าภาวะผู้นำ (Leadership) เฉยๆ แต่คุณลักษณะภาวะผู้นำยังแยกย่อยลงไปได้อีกตามทฤษฎี เช่น ภาวะผู้นำตามทฤษฎีภาวะผู้นำของมหาวิทยาลัยไอโอวา มหาวิทยาลัยไอโฮไอ และมหาวิทยาลัยมิชิแกน ทฤษฎีภาวะผู้นำตาม

สถานการณ์ของฟีดเลอร์ ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของเบลคและมูตัน ทฤษฎี ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของเรตติน ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของแบสส์ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของแบสส์ เป็นต้น ผู้วิจัยอาจเลือกศึกษาเสนอแบบ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของเรตติน หรือเลือกศึกษาเฉพาะภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ของ เฮอร์เชย์ แลบบลันด์ชาร์ด เป็นต้น เรื่องจะแคบลง

ในการทำงานเดียวกัน ในงานวิชาการซึ่งมีขอบข่ายกว้าง มีภาระงานถึง 12 งาน ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยอาจสนใจเฉพาะงานนิเทศภายใน หรืองานพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา เป็นต้น ซึ่งขอบข่ายของเรื่องจะแคบลง

นักศึกษาระดับปริญญาโทควรศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือศึกษาเพียงประเด็น เดียว เช่น ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหาร หรือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหาร หรือการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา เรื่องจะแคบลง และเพียงพอสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาเอก อาจต้องศึกษามากกว่า ประเด็นเดียว เช่น อาจต้องการทราบว่าภาวะผู้นำแบบไหนส่งผลต่อการบริหารงาน วิชาการ หรือมีอิทธิพลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องศึกษาสอง เรื่อง และให้ทั้งสองเรื่องมาเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กัน เพื่อให้ได้ศึกษาอย่างลุ่มลึก และ ใช้สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์ เป็นต้น

ดังนั้น การกำหนดขอบข่ายเรื่องให้แคบลง จึงเป็นเรื่องสำคัญและต้องกำหนด ตั้งแต่เริ่มต้นก่อนดำเนินการศึกษาค้นคว้าต่อไป

สมมติว่า ได้เรื่องเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์และการบริหารงาน วิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการบริหารทั่วไปเรื่องกิจการ ลูกเสือในสถานศึกษา

ตัวอย่าง ภาวะผู้นำ กิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา

การตั้งชื่อเรื่องวิจัยชั่วคราว

หลังจากได้ขอบข่ายของเรื่อง (Theme) และขั้นต่อไปคือ การเลือกหัวข้อวิจัย (Research Topic) หรือหัวข้อ (Topic) ของเรื่องที่สนใจ ซึ่งอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะผู้นำหรือการบริหารตามขอบข่ายเรื่องที่กล่าวไปแล้วในตอนต้น และเลือกได้หัวข้อ (Topic) เกี่ยวกับ

- ภาวะผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - การบริหารกิจการลูกเสือของโรงเรียน
 - ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา
 - การบริหารงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- ฯลฯ

เมื่อเลือกหัวข้อได้แล้ว จะต้องตั้งชื่อเรื่องชั่วคราว (Tentative Title) หรือชื่อเรื่องวิจัยชั่วคราว (Tentative Research Title) หนึ่งที่เรียกว่า “ชั่วคราว” เนื่องจากอาจเปลี่ยนแปลง

ชื่อเรื่องได้อีกดี ตามข้อมูลที่ได้หรือหาไม่ได้ จึงจำเป็นต้องปรับชื่อเรื่องเพื่อความเหมาะสม

การตั้งชื่อเรื่องชั่วคราวจะเป็นแผนหรือกรอบนำไปสู่การค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั่นเอง เนื่องจากเนื้อหาที่ไปค้นคว้าจากการอ่านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ “คำหลัก” ของชื่อเรื่องชั่วคราวนั่นเอง

ในการตั้งชื่อเรื่องวิจัย ผู้วิจัยจะต้องคิดต่อไปว่า ในสภาพปัจจุบัน มีปัญหาที่เกี่ยวข้องอะไรบ้าง หรือด้านใดบ้าง เป็นปัญหาของใคร ที่ไหน ได้กล่าวไปแล้วในตอนก่อนว่า ปัญหา มีความหมายหลายอย่างเป็นปัญหาจริงๆ (เช่น ขาดสิ่งนั้นสิ่งนี้ หรือไม่มีสิ่งนั้นสิ่งนี้ หรือเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยอยากรู้ สนใจ หรือต้องการคำตอบก็ได้

การตั้งชื่อเรื่องชั่วคราวมี 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 คิดปัญหาวิจัย

การทำวิจัยทุกเรื่อง จำเป็นต้องมีปัญหาวิจัย (Research Problems) นั่นคือเกี่ยวกับสิ่งที่อยากรู้ ที่สนใจ หรือที่ต้องการคำตอบในขอบเขตของเรื่อง ว่ามีปัญหาด้านใดบ้าง และอยู่ในระดับใด ในการคิดระดมพลังสมองของตนเอง ต้องคิดปัญหาที่เกี่ยวข้องออกมาเป็นประเด็น (รายชื่อ) ลงไว้ในบัตรหรือกระดาษ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ แต่ละประเด็นปัญหาแยกไว้ต่างหากในบัตรหรือแผ่นกระดาษชิ้นเล็กๆ (กระดาษ A4 หนึ่งแผ่นจะได้ 8 ชิ้นเล็ก ตามยาว แล้วตัดแบ่งครึ่งอีกทีจะได้ 16 ชิ้น และเขียนได้ 16 ประเด็น) จะได้ปัญหามากมาย อาจได้ถึง 108 ปัญหาทีเดียว

ขั้นที่ 2 จัดหมวดหมู่ปัญหา

จากปัญหาที่ได้จากการระดมปัญหาของตนเอง และเขียนไว้ในบัตร หรือกระดาษชิ้นเล็กๆ แล้ว นำปัญหาเหล่านั้นมาจัดเป็นหมวดหมู่ 3, 4, 5, 6 หรือ 7 ด้านตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างเช่น เรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อาจเป็น 5 ด้าน ได้แก่

- ด้านการวางแผน
- ด้านการคัดเลือกเนื้อหา
- ด้านการสร้างหลักสูตร
- ด้านการนำหลักสูตรไปใช้
- ด้านการประเมินผลหลักสูตร

เรื่องการเรียนการสอน อาจแบ่งได้ 6 ด้าน ได้แก่

- ด้านผู้สอน
- ด้านผู้เรียน
- ด้านห้องเรียน
- ด้านสื่อการสอน
- ด้านสภาพแวดล้อม
- ด้านการประเมินผล

เรื่องการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา อาจแบ่งได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่

- ด้านเป้าหมาย
- ด้านปัจจัยป้อน
- ด้านกระบวนการ
- ด้านผลผลิต เป็นต้น

อย่างไรก็ดี เนื้อหาแต่ละเรื่องอาจมีกำหนดไว้แล้วในเอกสาร ตำรา ระเบียบข้อบังคับ หรือพระราชบัญญัติการศึกษาของชาติ ของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ถ้าเป็นเช่นตัวอย่างนี้ย่อมไม่จำเป็นต้องจัดหมวดหมู่ปัญหาใหม่ และใช้ได้เลย (ซึ่งต่อไปจะเป็นขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย หรือเป็นตัวแปรตาม ถ้าเป็นการศึกษาตามความคิดเห็นของบุคคลากรหรือผู้เกี่ยวข้องในขั้นต่อไป)

ขั้นที่ 3 กำหนดกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง

หลังจากจัดหมวดหมู่ปัญหาหรือแบ่งเนื้อหาออกมาเป็นด้านต่างๆ แล้ว ต้องพิจารณาต่อไปว่า “ปัญหา” หรือ “สิ่งที่ต้องการคำตอบ” เกี่ยวข้องกับใคร ใครเป็นผู้ให้คำตอบ หรือเป็นผู้ให้ข้อมูล นั่นเอง ถ้าเป็นปัญหาเรื่องเนื้อหาทางการศึกษา ต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรทางการศึกษา หรือ “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ) ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และสมาชิกชุมชนอื่นๆ ในท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาหรือจะศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจะต้องเลือกให้บุคคลกลุ่มใดมาเกี่ยวข้อง จะเป็นกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่มก็ได้ ขึ้นอยู่กับขอบเขตของเนื้อหาวิจัยและพื้นที่วิจัย (ซึ่งต่อไปจะเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนต่อไป)

ขั้นที่ 4 กำหนดพื้นที่วิจัย

ขั้นตอนต่อจากการกำหนดกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว จะต้องคิดต่อไป บุคคลเหล่านี้อยู่ที่ไหน และอยู่ในพื้นที่ใด ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา คงจะอยู่ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา คือโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาภายในจังหวัด หรือในภาคต่างๆ ของประเทศ คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้ หรือภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคอีสานตอนบน และภาคอีสานตอนล่าง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเขตเทศบาล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร เป็นต้น ซึ่งจะเรียกว่า “พื้นที่ดำเนินการวิจัย” ต่อไป

ขั้นที่ 5 ตั้งชื่อเรื่องชั่วคราว

ภายหลังจากผู้วิจัยได้ปัญหาวิจัย จัดหมู่ปัญหาวิจัย กลุ่มบุคคลผู้เกี่ยวข้อง (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล/ตอบแบบสอบถาม) และพื้นที่ดำเนินการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะตั้งชื่อเรื่องได้ (แต่จะเป็นชื่อเรื่อง “ชั่วคราว” ก่อน เพราะยังไม่ได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

ตัวอย่างชื่อเรื่อง “ชั่วคราว” เช่น

- การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 1
- การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
- ภาวะผู้นำทางวิชาการในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดสระแก้ว
- การบริหารการสอนภาษาอังกฤษของหัวหน้าหมวดภาษาอังกฤษในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร
- ภาวะผู้นำของผู้บริหารในการดำเนินงานตามแนวปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
- ปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนเทศบาลเมืองจังหวัดบุรีรัมย์
- ปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนมัธยม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม
- ปัญหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสกลนคร
- การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคอีสาน
- ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ในการพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครศรีธรรมราช
- การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในสี่จังหวัดภาคใต้

- ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานวินัยนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
- การกระจายอำนาจการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครราชสีมา

หมายเหตุ

1. การตั้งชื่อเรื่องดังตัวอย่างข้างต้น เป็นการคิดและตัดสินใจของผู้วิจัยคิดเองเพียงคนเดียว ไม่ได้ไปปรึกษาหารือใคร นอกจากได้ข้อมูลมาจากพื้นฐานความรู้ที่ได้เรียนมาในวิชาเอก และวิชาการวิจัยและสถิติ ไม่ได้ไปลอกเลียนชื่อเรื่องของใคร

2. การตั้งชื่อเรื่องควรให้กระชับและกะทัดรัดอ่านแล้วรู้เรื่องว่าจะทำเรื่องอะไรและที่ไหน ก็น่าจะพอ ส่วนรายละเอียดไปกำหนดในขอบเขตการวิจัย (ซึ่งจะได้ทราบในตอนต่อไป) และคำว่า “ปัญหา” ไม่ควรจะมีในชื่อเรื่อง เพราะเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังจะทำเป็นปัญหาอยู่แล้ว ยังไม่มีคำตอบ ยังเป็นสิ่งที่สงสัย และกำลังจะค้นหาคำตอบให้ได้จากการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยต่อไป

3. การตั้งชื่อเรื่องวิจัยเป็นเรื่องยากของนักศึกษาจำนวนมาก โดยเฉพาะในระดับปริญญาเอก มักจะตั้งชื่อเรื่องในตรงกับสาขาวิชาที่ศึกษา จึงมักจะไปเลียนแบบงานวิจัยในสาขาอื่นๆ เช่น สาขาวัดผลการศึกษา วิจัย การศึกษา และสาขาสถิติ และขึ้นต้นชื่อเรื่อง ตัวอย่างเช่น

- รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ...
- รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อ...
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อ...
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ...
- ปัญหา...
- ตัวบ่งชี้...

ฯลฯ

ซึ่งเป็นกลวิธี (Technique) หนึ่งในการใช้ค่าสถิติขั้นสูง ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า นักศึกษาปริญญาเอกสาขาอื่นๆ จะใช้ค่าสถิติขั้นสูงไม่ได้ แต่ควรจะเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัย หลังจากมีวัตถุประสงค์ข้ออื่นๆ มาก่อน เช่น วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของเรื่องที่สนใจและกำลังศึกษา ให้ทราบระดับปฏิบัติ ระดับความต้องการ หรือระดับความคิดเห็นในเรื่องนั้นๆ มาก่อน เป็นต้น

อนึ่ง การได้ชื่อเรื่อง (ชั่วคราว) จะเป็น “เครื่องมือ” พาไปค้นเอกสารและงานเกี่ยวข้อง สำหรับมาประกอบการเขียนเค้าโครงการวิจัย (ซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไป)